

Nr 248.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående viss förstärkning av civilförsvaret, sjukvårdsberedskapen samt den särskilda polisverksamheten för hindrande och uppdagande av spioneri m. m.; given Drottningholms slott den 13 oktober 1950.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Eije Mossberg.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

På grund av det skärpta utrikespolitiska läget ha vissa åtgärder ansetts böra vidtagas under innevarande budgetår för att stärka civilförsvaret, sjukvårdsberedskapen samt den särskilda polisverksamheten för hindrande och uppdagande av spioneri m. m. Kostnaderna för dessa åtgärder beräknas i propositionen till 45 miljoner kronor för civilförsvaret, 4 miljoner kronor för sjukvårdsberedskapen och 1 miljon kronor för den särskilda polisverksamheten eller således sammanlagt 50 miljoner kronor. Enär Kungl. Maj:t torde äga att medgiva överskridanden av vissa av de berörda anslagen, inskränker sig äskandet av medel på tilläggsstat I för budgetåret 1950/51 till ett belopp om inalles 45 980 000 kronor, varav 39 980 000 kronor på driftbudgeten och 6 000 000 kronor på kapitalbudgeten.

*Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Drottningholms slott
den 13 oktober 1950.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON,
VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE,
LINGMAN.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anför chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Mossberg.

Det skärpta utrikespolitiska läget nödvändiggör en skyndsam förstärkning och effektivisering av den civila försvarsberedskap, som faller inom inrikesdepartementets verksamhetsområde. Jag syftar härvid på civilförsvaret, sjukvårdsberedskapen samt den särskilda polisverksamheten för hindrande och uppdragande av spioneri m. m.

Som en allmän karakteristik av den civila försvarsberedskapens läge vill jag inledningsvis anföra följande.

Hemortsbekämpningen intager i nutida krigföring en framträdande plats. Nya vapen och anfallsmetoder ha tillkommit med förödande verkan för ett mot denna krigföring oskyddat land. För att begränsa verkningarna av en hemortsbekämpning är en stark civilförsvarsorganisation en nödvändig förutsättning. Vårt civilförsvaret nådde under det senaste världskriget aldrig en sådan kapacitet, att landet — sett mot senare kända erfarenheter — kunde anses tillräckligt rustat att möta en sådan hemortsbekämpning, som förekom på den europeiska krigsskådeplatsen. De anslag, som under efterkrigsåren anvisats för civilförsvaret, ha åsyftat att bevara organisationens kärna samt att möjliggöra viss utbildning av personal och oundgängligen nödvändig materielanskaffning. Den återhållsamhet, som sålunda visats, har till betydande del varit föranledd av önskemålet att erhålla närmare kännedom om de civila försvarsåtgärder, som planerats i andra länder, och det har hela tiden förutsatts, att en skärpning av det internationella läget omedelbart måste få till följd att åtgärder vidtoges för att höja civilförsvarets beredskap. I nuvarande läge föreligga alltså mycket betydande brister beträffande materielanskaffning och skyddsrumbyggande liksom i fråga om utbildning av det befäl och den personal i övrigt, som i händelse av krig skall tjänstgöra inom civilförsvaret. Dessa brister äro av den storleksordning, att civilförsvaret i dagens läge uppenbarligen icke kan anses rustat

att utstå påfrestningarna av en omfattande hemortsbekämpning. En förstärkning av dess materiella och personella resurser bör därför snarast komma till stånd. Kostnaderna för en oundgängligen nödvändig förstärkning bli betydande, framför allt på grund av behovet av materiel och skyddsrum. Det torde emellertid vara möjligt att i vissa avseenden på relativt kort tid åstadkomma en tillfredsställande beredskap. I andra delar måste den eftersträfvade effektiviseringen avse mera långsiktiga åtgärder. Det synes emellertid lika angeläget att påbörja och forcera den utbyggnad, vars fulla effektivitet ernås först efter ett antal år, som att vidtaga de snabbt verkande åtgärderna.

Under senare år har ett omfattande arbete nedlagts på planering av sjukhusorganisationen för krig eller krigsfara. Sålunda ha förteckningar upprättats och fastställts över de sjukhus, som skola ingå i organisationen. Vidare ha för verksamheten vid sjukhusen utarbetats organisationsplaner, vilka bl. a. avse anordningar för att tillgodose sjukhusens behov av personal och materiel, planer rörande förläggning, underhåll och transporter samt kostnadsberäkningar. Den planlagda organisationen innebär en avsevärd ökning av antalet vårdplatser i jämförelse med den fredsmässiga sjukhusorganisationen. För en del av de nya vårdplatserna har även utrustning anskaffats. Med hänsyn till de krav, som numera måste ställas på sjukvården under krig, torde emellertid det planlagda vårdplatsantalet icke kunna anses tillräckligt. Från såväl militärt håll som från företrädarna för civilförsvaret har också framhållits, att det är i högsta grad angeläget, att det totala antalet vårdplatser ökas. Inom sjukvårdsberedskapsnämnden bedrivs f. n. utredning om en betydande sådan ökning. Ifråga om sjukhusmaterielen vill jag framhålla, att utrustning f. n. saknas för ett avsevärt antal av de redan planlagda vårdplatserna. För de nya platser, som kunna komma att intagas i planerna, finnes självfallet ingen sjukhusmateriel upplagd. Ansträngningarna för att höja beredskapen på sjukvårdens område böra enligt min mening till en början inriktas på att i görligaste mån fullständiga utrustningen för redan planlagda vårdplatser.

Ett icke oväsentligt led i landets allmänna beredskap utgöres av den särskilda polisverksamheten för hindrande och uppdagande av spioneri m. m. Den inträdda skärpningen av det utrikespolitiska läget gör det nödvändigt att öka effektiviteten hos de polisorgan, som skola svara för säkerheten på detta område. En förstärkning av de personella och materiella resurserna för såväl den egentliga spaningsverksamheten som radiokontrollen framstår därför som synnerligen angelägen.

I det följande lämnar jag en närmare redogörelse för de olika förslag, som nu äro aktuella för att stärka beredskapen på berörda områden. Vissa av de upptagna frågorna äro av den natur, att en mera ingående redogörelse för deras innebörd icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar böra i stället meddelas riksdagens vederbörande utskott.

I. Civilförsvaret.

Civilförvarsstyrelsens framställning.

Civilförvarsstyrelsen har i skrivelse den 21 september 1950 hemställt, att under innevarande budgetår måtte till förstärkande av civilförsvarets beredskap anvisas dels ytterligare 72 460 450 kronor å anslagen till civilförsvaret och dels 360 000 kronor å länsstyrelsernas avlöningsanslag till personalförstärkning vid försvarsavdelningarna. Av det förstnämnda beloppet hänföra sig 68 960 450 kronor till driftbudgeten och 3 500 000 kronor till kapitalbudgeten.

Civilförvarsstyrelsen: Avlöningar, 236 700 kronor.

Ett av de viktigaste medlen att på kort tid stärka civilförsvarets beredskap är att utgiva anvisningar för civilförsvarets regionala och lokala instanser samt vägledande upplysningsskrifter för allmänheten. F. n. saknas dylika publikationer för många betydelsefulla verksamhetsgrenar. De erforderliga anvisningarna avse exempelvis blocktjänsten, kommunala myndigheters verksamhet vid utrymning, sjukvårdstjänsten, viss undanförel, vidtagande av provisoriska skyddsanordningar, gasskyddstjänsten, observations- och förbindelsetjänsten, civilförsvarets brandtjänst m. m. I fråga om upplysningsskrifterna måste broschyren »Om kriget kommer» omarbetas och en vägledande skrift om utrymning publiceras. Vidare erfordras en handbok för inskriven personal och broschyrer för den enskildes uppträdande vid flyglarm, skogsbrand, förekomsten av radioaktivitet m. m. Större delen av den begärda medelsanvisningen är avsedd till ersättningar åt sakkunniga för utarbetande av anvisningar och broschyrer. I övrigt erfordras bl. a. 6 kontorsbiträden, 2 assistenter för upphandlingsärenden, 1 assistent för översyn av förrådshållningen, 1 assistent för att biträda med verksamheten för impregnering av filter och gasmaskbehållare, 1 sakkunnig för utredning av behovet och dispositionen av en motorfordonsreserv m. m., 1 sakkunnig för frågor i samband med forcerad inspelning av instruktionsfilmer, sakkunniga för ledning av övningsverksamheten ävensom sakkunniga för utarbetande av planlösningar samt konstruktions- och detaljritningar till fullträffsäkra skyddsrum.

Civilförvarsstyrelsen: Omkostnader, 80 000 kronor.

Utökningen av styrelsens verksamhet kommer att ställa krav på viss ytterligare kontorsutrustning och rumsinredning. Styrelsen räknar med att 15—20 nya rum erfordras. För inbesparande av kontorsarbetskraft, särskilt stenografer, avser styrelsen att upphandla 4 diktafoner till ett pris av ca 1 600 kronor per styck. Jämväl i övrigt kommer den ökade verksamheten att medföra större expensutgifter. Anslagsposten till expenser bör uppräknas med tillhoppa 20 000 kronor. För att möjliggöra avsedd ökning av publi-

kationsverksamheten bör anslagsposten till publikationstryck höjas med 60 000 kronor.

Civildéforsvarsområdenas administration: Avlöningar, 700 000 kronor.

De arbetsuppgifter, som skola fullgöras i den lägsta instansen, äro i huvudsak följande: 1) inskrivning av personal, 2) utbildning av personal, 3) upprättande av specialplaner, 4) samordning av civildeforsvarets verksamhet med andra lokala beredskapsorganisationers verksamhet samt 5) rådgivning i skyddsrumfrågor och kontroll av skyddsrumbyggande.

Den nuvarande personalstyrkan har visat sig otillräcklig för dessa uppgifter. Sålunda har inskrivningen av personal, som den 1 juli 1949 var i det närmaste fullgjord, därefter sackat efter så att inskriven personal f. n. finnes å allenast (i medeltal) ca 70 procent av befattningarna. I Stockholm och Norrköping är motsvarande siffra 55 procent. Endast 25 procent av den personal, som erfordras för det allmänna civildeforsvaret (444 000 män och kvinnor), är utbildad. Nya specialplaner ha upprättats endast i undantagsfall. Stark eftersläpning föreligger i fråga om granskning och fastställande av verkskyddsplaner.

Därest civildeforsvaret skall på kort tid förstärkas, synes det oundvikligt, att möjlighet beredes den lägsta instansen att fullgöra angivna uppgifter. Detta fordrar kraftiga personalförstärkningar. Förstärkningen av administrationen bör ske genom uppräknings av anslagsposten Arvoden till tillfällig personal med 700 000 kronor.

Civildéforsvarsområdenas administration: Omkostnader, 130 000 kronor.

Föreslagen intensifiering av verksamheten påkallar en uppräknings av expensposten. Under budgetåret 1949/50 belastades denna post med nära 150 000 kronor. Medelsbehovet för innevarande budgetår beräknas till 190 000 kronor. Detta innebär i förhållande till beviljade medel (110 000 kronor) en ökning med 80 000 kronor. Anslagsposten till reseersättningar har länge av länsstyrelserna ansetts för låg. Länsstyrelserna ha tvingats att hålla tillbaka resefrekvensen i en för verksamhetens bedrivande hinderlig omfattning. Särskilt ha svårigheter uppstått att tillgodose teknikernas behov att resa. Redan under normala förhållanden är sålunda det disponibla beloppet, 50 000 kronor, för litet. Anslagsposten bör uppräknas med 30 000 kronor. Till övriga utgifter disponeras för innevarande budgetår 180 000 kronor. Från anslagsposten bestridas huvudsakligen hyror för kontorslokaler. En förstärkning av personalen kommer att ställa ökade krav på kontorsutrymmen. En uppräknings av anslagsposten med 20 000 kronor synes vara erforderlig.

Länsstyrelserna: Avlöningar, 360 000 kronor.

Civildéforsvarsstyrelsen föreslår, att länsstyrelserna beredas möjligheter att förstärka personalen vid försvarsavdelningarna. F. n. finnas på varje avdelning 1 civildeforsvardsdirektör och 1 militärassistent samt i skiftande omfattning kontors- och kanslistpersonal. Länsstyrelsen intar en central ställning på civildeforsvarets område inom länet. Den anordnar centrala utbild-

ningskurser och större övningar samt skall även i övrigt leda utbildnings- och övningsverksamheten. Länsstyrelsen skall vidare fastställa organisations- och vissa specialplaner, samarbeta med militära och andra beredskapsmyndigheter, leda förrådsverksamheten, lämna råd och anvisningar till lokala civilförsvarsmyndigheter, stimulera enskilda och kommunala organ till insatser, särskilt på det byggnadstekniska området samt till tekniska anordningar för förhindrande av spioneri och sabotage, ävensom i övrigt ansvara för att länets civilförsvaret har god beredskap. Den eftersläpning inom lägsta instansen, som förut angivits, sammanhänger ej blott med bristande administrativa resurser i civilförsvansområdena utan även med försvarsavdelningarnas nuvarande små möjligheter att leda och effektivisera verksamheten. Ytterligare 15 000 kronor böra anvisas för varje länsstyrelse. Sammanlagt erfordras alltså ($24 \times 15\,000$) 360 000 kronor.

Utbildnings- och övningsverksamhet, 1 240 500 kronor.

Såsom tidigare nämnts är av det allmänna civilförsvarets personal (444 000 män och kvinnor) endast en fjärdedel utbildad. Målet måste nu vara att på kort tid få all inskriven personal helt utbildad. Härför erfordras att instruktörskadern ökas samt att moderna utbildningsmetoder användas. Ett flertal åtgärder i detta syfte kunna vidtagas. De mest angelägena äro, att statens civilförvarsskola omorganiseras, att undervisningsfilmer inspelas samt att erfarenheter inhämtas från utländsk utbildningsverksamhet för civilförsvaret.

Statens civilförvarsskola är f. n. förlagd till styrelsens ämbetslokaler. Där kan endast teoretisk utbildning äga rum. Det är dessutom ej möjligt att ordna en sådan otvungen samvaro eleverna emellan, som kan stimulera ett fritt tankeutbyte om de problem, utbildningen avhandlar. En omorganisation bör därför komma till stånd. Skolan bör därvid förläggas till en plats, där praktiska övningar kunna bedrivas och elevernas förläggning ordnas i direkt anslutning till skolan. Kursverksamheten bör kunna pågå kontinuerligt och omkring 1 000 elever per år utbildas. Intill dess en permanent omorganisation hinner genomföras efter dessa linjer, bör en provisorisk anordning prövas, så vitt möjligt redan från nästa årsskifte. Styrelsen är inriktad på att förhyra ett pensionat i Mellansverige. Kostnaderna för skolan under ett halvår uppskattas sålunda: avlöning till fast lärarpersonal (1 chef och 2 avdelningslärare) 22 500 kronor, ersättning till speciallärare 36 000 kronor, resekostnads- och traktamentsersättning till lärare 10 000 kronor, inkvartering av elever 112 000 kronor, resekostnad och vissa traktamentsersättningar till elever 58 000 kronor, förbrukningsmateriel 5 000 kronor, chaufför- och vaktmästarpersonal 10 000 kronor samt engångsanskaffning av transport- och utbildningsanordningar 212 000 kronor. Den sammanlagda kostnaden skulle således beräknas till 465 500 kronor.

I ett skärpt läge är tillgången på instruktionsfilmer ovärderlig för snabbutbildningen samt för klargörande för allmänheten av civilförsvarets upp-

gifter och verksamhet. Styrelsen beräknar, att ca 20 filmer böra och kunna inspelas intill den 1 juli 1951. Genomsnittskostnaden uppskattas till 20 000 kronor för film. För detta ändamål erfordras sålunda 400 000 kronor.

Av de medel, som för innevarande budgetår beviljats till utbildning vid statens civilförvarsskola m. m., 190 000 kronor, kan, om omorganisationen genomföres, ett belopp av 50 000 kronor beräknas bli disponibelt. Då utgifterna för en provisorisk skola under tiden 1 januari—30 juni 1951 och för filminspelning uppgå till (465 500 + 400 000) 865 500 kronor, erfordras alltså på tilläggsstat (865 500 — 50 000) 815 500 kronor.

Därest åtgärder vidtagas i syfte att öka antalet instruktörer och att använda moderna utbildningsmetoder, blir det enligt styrelsens mening möjligt att snabbt åstadkomma en intensifierad utbildningsverksamhet inom länen. Därav föranledas ökade kostnader å anslagsposten till central och lokal utbildning i länen. Kostnadsstegringen beräknas till 300 000 kronor. Från sistnämnda anslagspost skola även bestridas utgifter för ersättning till elever vid statens civilförvarsskola för mistad arbetsförtjänst. Kostnaderna härför uppskattas till 100 000 kronor. Sammanlagt bör sålunda anslagsposten uppräknas med (300 000 + 100 000) 400 000 kronor.

Det är betydelsefullt, att den utveckling, som under den allra senaste tiden ägt rum på civilförvarets område i utlandet, kan studeras på ort och ställe. Av särskilt intresse är sättet att upplägga och bedriva utbildningen i England. Ett närmare studium härav skulle sannolikt med goda resultat kunna omsättas på våra egna förhållanden. Tillfälle bör därför beredas några befattningshavare i civilförvaret att deltaga i kurser och följa utbildningen i utlandet, särskilt England. Kostnaderna härför beräknar styrelsen till 25 000 kronor.

Bidrag till vissa frivilliga organisationer, 75 000 kronor.

Styrelsen föreslår, att ytterligare 50 000 kronor anvisas för riksluftskyddsförbundets frivilliga utbildningsverksamhet samt 25 000 kronor för utökning av förbundets propaganda- och upplysningsverksamhet.

Försöksverksamhet, 270 000 kronor.

Försöksverksamheten bör forceras för att så snabbt som möjligt nå resultat i redan påbörjade uppgifter. I nuvarande läge måste forskningen dessutom inriktas så, att på kort tid utvinnas sådana resultat, som erfordras som underlag för omedelbara åtgärder — där så behövs av provisorisk natur. Tekniska anvisningar måste exempelvis utarbetas för de provisoriska skyddsåtgärder, som styrelsen kommer att föreslå vid behandlingen av skyddsrumsanslaget. Icke minst gäller det att söka klarlägga lämpliga tekniska åtgärder till skydd mot verkningarna av större bränder.

Engångsanskaffning av materiel, 34 567 400 kronor.

Hitintills ha åtgärder icke vidtagits för att planmässigt bygga upp tillgången på erforderlig materiel och utrustning för personalstyrkan i det allmänna civilförvaret samt för hemskydd och verkskydd. Bristerna äro där-

för f. n. mycket stora. För inköp av den materiel, som saknas, och för om-sättning under sju år av nu mindre användbar materiel erfordras ett sam-manlagt belopp av ca 130 miljoner kronor. Det är nödvändigt, att beslut nu fattas om en planmässig anskaffning av materiel så att de enheter och för-band, som skola uppsättas, bli fullt utrustade. Styrelsen har det tekniska underlaget för utläggande av beställningar på i stort sett all materiel. Hu-vuddelen av materielen kan tillverkas i landet. Leveranskapaciteten hos till-verkarna varierar avsevärt. Enligt styrelsens mening bör det dock vara möj-ligt att inom rimlig tid realisera den plan för materielanskaffning, som styrelsen framlägger.

I fråga om *personlig utrustning* (arbetshandskar, arbetsskor, overaller, lägermössor, fältflaskor, skyddsglasögon, stålhjälmor, ficklampor, vapen m. m.) saknas materiel för inalles 17 522 400 kronor. Hela denna brist bör täckas under innevarande budgetår.

För *alarmeringsanläggningar* erfordras materielanskaffning för totalt 700 000 kronor, varav 100 000 kronor för reservmateriel. Reservmaterielen bör anskaffas genast.

Bristerna beträffande *signalmateriel* (reservmateriel för radio, fälttelefo-ner, chiffereringsapparat, bilradiostationer, reservanläggningar för elek-trisk kraft m. m.) uppgå till 1 755 000 kronor. Bristerna böra täckas under budgetåret 1950/51.

Vad beträffar *teknisk materiel* disponerar styrelsen 825 000 kronor för inköp av bombröjningsmateriel. Den totala kostnaden för dylik materiel be-räknas numera till 1 175 000 kronor. Mellanskillnaden, 350 000 kronor, bör anvisas under innevarande budgetår. Övrig materiel, som i sin helhet be-räknas kosta 2 347 015 kronor, bör anskaffas under 5 år med början inne-varande budgetår. Medelsbehovet blir alltså $\left(350\,000 + \frac{2\,347\,015}{5}\right)$ i runt tal 820 000 kronor.

I fråga om *gasskyddsmateriel* uppgår kostnaden för vissa särskilda åtgärder såsom impregnering av gasmaskbehållare och filter samt anskaff-ning av reservfilter och tätningsslistor för skyddsrum till 7 775 000 kronor. Dessa åtgärder böra vidtagas genast. Härjämte bör nu $\frac{1}{5}$ av övrig materiel, som betingar en kostnad av 22 335 460 kronor, anskaffas. Medelsbehovet blir alltså $\left(7\,775\,000 + \frac{22\,335\,460}{5}\right)$ i runt tal 12 250 000 kronor.

Till inköp av *socialtjänstmateriel* samt *sjukvårdsmateriel och läkemedel* beräknas åtgå 3 305 017 resp. 7 258 647 kronor. Materielen bör anskaffas under 5 år och således $\frac{1}{5}$ under innevarande budgetår. Kostnaden uppgår i runt tal till $\left(\frac{3\,305\,017}{5}\right)$ 665 000 kronor resp. $\left(\frac{7\,258\,647}{5}\right)$ 1 455 000 kronor.

För engångsanskaffning av materiel skulle alltså under innevarande bud-getår behöva anvisas ytterligare (17 522 400 + 100 000 + 1 755 000 + 820 000 + 12 250 000 + 665 000 + 1 455 000) 34 567 400 kronor.

Inköp av brandmateriel, 7 205 000 kronor.

De nuvarande bristerna uppgå till sammanlagt 24 863 622 kronor. En förstärkning av beredskapen på brandväsendets område är nödvändig. Brandtjänsten kommer att inta en central roll i den skadeavhjälpande verksamheten. Den behövliga materielen tillverkas inom landet. Styrelsen anser, att under innevarande budgetår följande materiel bör anskaffas, nämligen 300 tunga motorsprutor (2 550 000 kronor), 100 000 meter snabbkopplingsrör (1 360 000 kronor), 450 rörtransportvagnar (1 395 000 kronor) och $\frac{1}{5}$ av övrig brandmateriel (1 900 000 kronor).

Bidrag till kommuner för anordnande av branddammar, 400 000 kronor.

I petitaframställningen för budgetåret 1950/51 yrkade civilförsvarsstyrelsen medel för detta ändamål, vilket tidigare icke tillgodosetts genom anslag på riksstaten. Branddammarna avsågos skola utgöra en vattenreserv för brandsläckning i samhällen, som under fredsförhållanden baserade vattenförsörjningen på sitt vattenledningsnät. Enligt organisationsplanerna för städer, köpingar och municipalsamhällen erfordrades 289 sådana dammar. Anläggningskostnaden skulle uppgå till inalles omkring 3 000 000 kronor. Statsbidraget ($\frac{2}{3}$ av kostnaderna) skulle utgöra 2 000 000 kronor och borde uppdelas på 5 år. Framställningen föranledde icke något anslagsäskande hos riksdagen från Kungl. Maj:ts sida. Styrelsen hemställer nu om 400 000 kronor för ändamålet.

Förvaring och underhåll av viss materiel m. m., 980 000 kronor.

En åtgärd, som är ägnad att på kort tid avsevärt stärka den materiella beredskapen, är översyn och iordningställande av den befintliga, lagerhållna materielen. I samband med pågående rationalisering av lagerhållningen ha stora reparationsbehov i fråga om materielen kunnat konstateras. I den skadade materielen ingå ambulans- och transportsläpkärror, hjälmar, bårar, gasmasker m. m. Medelsbehovet för reparation av materielen beräknas till 500 000 kronor.

F. n. råder en i viss mån ojämn och ur beredskapssynpunkt olämplig fördelning av materielen. Härtill kommer, att — i ett läge, där de totala behoven icke äro ens tillnärmelsevis tillgodosedda — den befintliga materielen måste finnas till hands i anslutning till de mest utsatta orterna. För omdisponering av materiel erfordras 200 000 kronor.

Det är nödvändigt att förse de större förråden med anordningar för snabb utrustning (transportvagnar, rullbanor, lastningsrännor, lastbryggor m. m.). Sådana anordningar saknas nu i stor utsträckning. Vidare erfordras emballage, varå f. n. råder stor brist. Kostnaderna beräknas till 150 000 kronor.

Redan under fred men särskilt under krig komma detaljer till materielen, särskilt till reparationslådor för gasmasker, att förbrukas eller eljest försvinna. Ersättningsmateriel härför är svår att anskaffa och bör därför inköpas redan nu. Kostnaden uppgår till 100 000 kronor.

Den ökade verksamhet vid förråden, vilken nu berörts, kräver en något

utbyggd administration. Det ställer sig svårt att närmare beräkna kostnaderna för eventuellt utökade lokalbehov, expenser m. m. Styrelsen uppskattar medelsbehovet till 30 000 kronor.

Kostnader för anordnande av allmänna skyddsrum m. m., 18 500 000 kronor å driftbudgeten och 3 500 000 kronor å kapitalbudgeten.

Det nuvarande skyddsrumbeståndet utgöres huvudsakligen av ca 15 000 normalskyddsrum med plats för omkring 1 miljon personer. Av dessa skyddsrum äro dock 5 000 på grund av under åren 1945—1948 meddelade dispenser icke fullt färdigställda. Normalskyddsrummen äro anordnade i byggnader, som uppförts efter år 1944 och följaktligen till större delen äro belägna i samhällenas ytterområden. De inre och befolkningstäta delarna ha däremot blivit eftersatta och sakna praktiskt taget skydd. Civilförsvarets ledning och styrkor ha f. n. endast i mycket begränsad omfattning skyddade uppehållsplatser. Skyddsrum i berg ha anordnats i mycket liten utsträckning — ett 70-tal i hela landet med 20 000 platser.

1948 års skyddsrumsutredning har föreslagit, att s. k. fullträffskyddsrum skola anordnas i berg eller betong i orter med en sammanlagd folkmängd av 3 miljoner. Ett sådant utbyggnadsprogram tar lång tid att förverkliga. Om det igångsättes nu, kan en successiv ökning i skyddsrumskapen börja inträda efter 2—3 år. Arbeten av detta slag böra påbörjas genast. Provisoriska anordningar böra därjämte planläggas och tidsberäknas för att påbörjas då läget så kräver. Samtidigt är det nödvändigt, att forskningen för att förbättra de provisoriska anordningarna starkt forceras.

Anläggningskostnaden för fyllande av behovet av skyddsrum utgör 656 miljoner kronor. Statsbidraget kan beräknas till drygt 200 miljoner kronor.

På tilläggsstat böra anvisas: för fullträffsäkra ledningscentraler och uppställningsplatser för enheterna 6 000 000 kronor, för fullträffskyddsrum för befolkningen 9 000 000 kronor, för fullträffsäkra arbetslokaler för länsstyrelserna 3 000 000 kronor, varav 1 500 000 kronor å driftbudgeten såsom avskrivningsbelopp, samt för en skyddsrumsanläggning för särskilt ändamål 4 000 000 kronor, varav 2 000 000 kronor å driftbudgeten. Sammanlagt böra således å driftbudgeten anvisas (6 000 000 + 9 000 000 + 1 500 000 + 2 000 000) 18 500 000 kronor samt å kapitalbudgeten till länsstyrelsernas arbetslokaler och den nyssnämnda särskilda skyddsrumsanläggningen (1 500 000 + 2 000 000) 3 500 000 kronor.

Styrelsen hemställer därjämte om bemyndigande att för fastighetsägare, vilka på grund av dispens icke färdigställt normalskyddsrum, föreskriva skyldighet att iordningställa skyddsrummen.

Kostnader för viss motorfordonsberedskap 4 575 850 kronor.

I fråga om distributionskärl för bensin samt hjul och ringar till kokvagnar föreligga brister för resp. 1 488 850 kronor och 67 000 kronor. Det är angeläget, att dessa brister i sin helhet täckas så skyndsamt som möjligt. Beträffande övrig motorfordonsutrustning uppgår kostnaden för att

täcka bristerna till ca 6 040 000 kronor. Hälften av denna materiel bör inköpas under innevarande budgetår. På tilläggsstat erfordras alltså (1 488 850 + 67 000 + 3 020 000) 4 575 850 kronor.

Departementschefen.

Såsom jag inledningsvis anført anser jag, att en förstärkning av civilförsvaret snarast bör komma till stånd. Civilförsvaret har numera blivit en integrerande del av ett totalt försvarssystem och dess styrka måste så långt möjligt anpassas efter det militära försvaret. Såsom framgår av civilförsvarsstyrelsens framställning, erfordras för stärkande av civilförsvarets beredskap omfattande åtgärder i fråga om såväl personalorganisationen som utbildning, materielanskaffning och inrättande av skyddsrum. I vissa avseenden är förstärkning möjlig att genomföra på förhållandevis kort tid, medan i andra fall åtgärderna måste vidtagas efter hand. Civilförsvarsstyrelsens förslag innefattar enligt min mening i stort sett en realistisk bedömning av lägets krav. Jag anser dock, att vissa begränsningar av den föreslagna medelsanvisningen för innevarande budgetår kunna vidtagas.

Beträffande *personalorganisationen* har civilförsvarsstyrelsen förordat en uppräknig av styrelsens avlönings- och omkostnadsanslag med 236 700 resp. 80 000 kronor för att möjliggöra utgivandet av anvisningar och upplysningsskrifter samt för vissa utredningar. Jag tillstyrker, att avlöningsanslaget (anslagsposten till övrig icke-ordinarie personal) uppräknas med 180 000 kronor. På grund av den eftersläpning i arbetsuppgifterna, som föreligger i botteninstansen, föreslår jag jämväl, att anslaget till avlöningar för civilförvarsområdenas administration uppräknas med 550 000 kronor. Höjningen bör avse den under icke-ordinarieposten upptagna delposten för arvoden till tillfällig personal. Det är uppenbart, att en intensifiering av civilförvarsorganens verksamhet även kommer att påverka omkostnadsanslagen till civilförvarsstyrelsen och civilförvarsområdenas administration. Hur stor den ökade belastningen kommer att bli, är emellertid svårt att f. n. överblicka. Anslagen torde få överskridas med erforderliga belopp. Då det är av vikt att länsstyrelserna erhålla möjligheter att effektivisera verksamheten på civilförsvarets område, böra medel ställas till länsstyrelsernas förfogande för förstärkning av personalen vid försvarsavdelningarna. För ändamålet beräknar jag under länsstyrelsernas icke-ordinariepost ett belopp av 200 000 kronor.

För att en erforderlig intensifiering av *utbildnings- och övningsverksamheten* skall kunna genomföras, är det nödvändigt att instruktörskadern utökas. Utbildningen av dem, som skola bekläda de högre befälsposterna inom civilförsvaret, måste därjämte förbättras och ges en mera praktisk inriktning. Civilförsvarsstyrelsen har i detta syfte föreslagit en omorganisation av statens civilförvars-skola. Enligt styrelsens mening bör skolan

givas internatskaraktär och förläggas till plats, där möjligheter finnas till även praktiska övningar; kursverksamheten bör bedrivas kontinuerligt och utbildningskapaciteten väsentligt utökas. Styrelsen föreslår, att undervisningen fr. o. m. nästa årsskifte provisoriskt ordnas efter dessa riktlinjer. Jag tillstyrker, att en dylik omläggning av undervisningen genomföres från vårterminens början 1951. Kostnaderna härför, som av styrelsen beräknats till 465 500 kronor, anser jag kunna begränsas till 360 000 kronor genom att viss engångsanskaffning uppskjutes. Såsom ett medel att åstadkomma snabbare utbildning har civilförsvarsstyrelsen vidare förordat ökad användning av instruktionsfilmer samt föreslagit, att 400 000 kronor anvisas för inspelning av film. Jag förordar, att 300 000 kronor anslås för detta ändamål. Den intensifierade utbildningsverksamheten medför automatiskt stegrade kostnader å den under utbildningsanslaget uppförda posten till central och lokal utbildning inom länen. Dessa kostnader jämte erforderliga utgifter för ersättningar till elever vid statens civilförsvarskola för mistad arbetsförtjänst — vilka utgifter ävenledes belasta sistnämnda anslagspost — äro mycket svåra att beräkna. Jag uppskattar den erforderliga uppräkningsningen av anslagsposten till 250 000 kronor. Styrelsens förslag om anvisande av 25 000 kronor till kostnader för studier och deltagande i utbildningskurser i utlandet anser jag mig böra tillstyrka. Under anslaget till Utbildnings- och övningsverksamhet skulle således erfordras ytterligare (360 000 + 300 000 + 250 000 + 25 000) 935 000 kronor.

Ersättning till instruktörer utgår f. n. i form av timarvoden. Därest riksdagen icke har något att erinra, torde i framtiden instruktörerna få anställas även mot månadsarvode — för hel- eller deltidstjänstgöring — under förutsättning att kostnadsbesparingar härigenom uppnås.

Förslaget om ökad medelsansvisning å anslaget till Bidrag till vissa frivilliga organisationer anser jag mig icke böra biträda.

Till *försöksverksamhet* har styrelsen hemställt om en ökad medelsanvisning av 270 000 kronor. Jag har vid flera tidigare tillfällen framhållit vikten av att försöks- och forskningsverksamhet bedrivs i syfte att få fram sådana tekniska hjälpmedel, som kunna begränsa verkningarna av en hemortsbekämpning. Då det nu gäller att stärka civilförsvarets beredskap bör enligt min mening nämnda verksamhet forceras. Särskilt bör intresse ägnas åt forskning med syfte att finna provisoriska anordningar till skydd för befolkningen i städernas tätområden mot verkan av luftanfall och bränder. Jag tillstyrker, att medelsanvisningen till försöksverksamhet höjes och föreslår 175 000 kronor för ändamålet.

Såsom jag inledningsvis anförde, föreligger en betydande eftersläpning i fråga om anskaffning av *materiel*. Sålunda är bristen (uttryckt i procent av behovet enligt organisationsplanerna) i fråga om exempelvis stålhjälm 33 procent, skyddsglasögon 98 procent, reservmateriel till signalmateriel och till alarmeringsanläggningar 100 procent, gasmasker 30 procent, första

förband 98 procent, tunga motorsprutor 98 procent, rörtransportvagnar 100 procent och startbatterier 80 procent. Totalbehovet av medel för att täcka bristerna och omsätta viss materiel torde uppgå till ca 130 miljoner kronor.

Civildöfvarsstyrelsen har till inköp av materiel beräknat ett medelsbehov å tilläggsstat om sammanlagt 46 348 250 kronor, fördelat på de tre anslagen till Engångsanskaffning av materiel, Inköp av brandmateriel samt Kostnader för viss motorfordonsberedskap. Därjämte har styrelsen begärt en ökad medelstildelning om 980 000 kronor under anslaget till Förvaring och underhåll av viss materiel m. m.

I fråga om anslaget till Engångsanskaffning av materiel har styrelsen förordat, att hela behovet av personlig utrustning skall täckas under innevarande budgetår. Kostnaden skulle uppgå till 17 522 400 kronor. Enligt min mening bör hela behovet av skyddsglasögon, stålhljälmar, vapen och viss annan utrustning samt halva behovet av arbetshandskar, ficklampor och handlyktor täckas under innevarande budgetår, medan övrig anskaffning bör uppskjutas. I enlighet härmed upptager jag för personlig utrustning ett belopp av 7 200 000 kronor. Till alarmeringsanläggningar och signalmateriel beräknar jag i enlighet med civilförvarsstyrelsens förslag 100 000 resp. 1 755 000 kronor. I fråga om teknisk materiel förordar jag, att 400 000 kronor anvisas, varav ett belopp av 350 000 kronor avser att täcka mellanskillnaden mellan tidigare beräknad och verklig kostnad för bombröjningsmateriel. För gasskyddsmateriel har styrelsen hemställt om 12 250 000 kronor. Jag tillstyrker, att 8 300 000 kronor anvisas för ändamålet. Av detta belopp har jag beräknat 1 011 000 resp. 1 215 000 kronor för impregnering och revidering av gasmaskbehållare resp. av filter till luftreningsaggregat, 2 150 000 kronor för anskaffning av reservfilter till luftreningsaggregat, 82 000 kronor till inköp av tätningstlister till skyddsrum samt 3 842 000 kronor till upphandling av gasskyddsmateriel i övrigt (gasmasker, gummi-stövlar, gasskyddsförkläden m. m.). Till socialtjänstmateriel har styrelsen äskat 665 000 kronor. Jag tillstyrker en medelsanvisning om 210 000 kronor, huvudsakligen för anskaffning av filter, mattransportkärl och vattenflaskor. Styrelsens hemställan om 1 455 000 kronor till inköp av sjukvårdsmateriel och läkemedel biträder jag helt. Vid bifall till mina förslag skulle under anslaget till Engångsanskaffning av materiel behöva anvisas (7 200 000 + 100 000 + 1 755 000 + 400 000 + 8 300 000 + 210 000 + 1 455 000) 19 420 000 kronor.

Till inköp av brandmateriel upptager jag i enlighet med styrelsens förslag 7 205 000 kronor.

Beträffande motorfordonsberedskapen delar jag styrelsens uppfattning, att hela behovet av distributionskärl för bensin samt hjul och ringar till kokvagnar bör täckas under innevarande budgetår. Medelsanvisningen för förstnämnda ändamål torde kunna avrundas till 1 488 000 kronor; till hjul och ringar upptager jag i likhet med styrelsen 67 000 kronor. Styrelsen

har därjämte hemställt om 3 020 000 kronor för inköp av hälften av övrig motorfordonsutrustning. För egen del vill jag förorda, att medelsanvisningen begränsas till 1 500 000 kronor. Under anslaget till Kostnader för viss motorfordonsberedskap skulle således behöva anvisas (1 488 000 + 67 000 + 1 500 000) 3 055 000 kronor.

Sedan staten fr. o. m. den 1 juli 1947 övertagit ansvaret för huvuddelen av den för civilförsvaret avsedda materielen, har en rationalisering av lagern hållningen pågått. Därvid ha uppmärksammats stora reparationsbehov i fråga om materielen, vilken till stor del är ca 10 år gammal. Vad styrelsen föreslagit i fråga om åtgärder för översyn och iordningställande av materielen kan jag helt biträda. Anslaget till Förvaring och underhåll av viss materiel m. m. bör således uppräknas med 980 000 kronor.

För anordnande av *branddammar* har civilförsvarsstyrelsen föreslagit, att ett nytt bidragsanslag skall uppföras på riksstaten samt att ett belopp av 400 000 kronor — motsvarande $\frac{1}{5}$ av behovet enligt organisationsplanerna vid ett statsbidrag om $\frac{2}{3}$ av anläggningskostnaden — skall anvisas på tilläggsstat. Under erinran om att ett särskilt bidragsanslag för uppförande av branddammar för fredsbrandbehovet redan finnes uppfört å riksstaten under brandväsendet vill jag uttala, att jag i likhet med civilförsvarsstyrelsen finner det angeläget, att på vissa orter branddammar anläggas även för civilförvarsändamål. Jag tillstyrker därför, att medel anvisas för ändamålet. Ett särskilt reservationsanslag härför torde böra uppföras å tilläggsstaten. Anslaget torde böra benämnas Bidrag till kommuner för anordnande av branddammar för civilförvarsändamål samt uppföras med 300 000 kronor.

Innan jag ingår på styrelsens förslag i fråga om anslaget till *uppförande av skyddsrum* vill jag i korthet redogöra för huvudpunkterna i 1948 års skyddsrumsutrednings förslag, vilket framlades den 2 maj 1950 (SOU 1950: 13). Enligt utredningens uppfattning bör man inom mera utsatta områden övergå till skyddsrum med större skyddsvärde än de hittillsvarande s. k. normalskyddsrummen. Fullträffskyddsrum föreslås därför skola bli normaltyp. På orter, där skyddsbehovet ej är så stort, skola finnas skyddsrum motsvarande de nuvarande normalskyddsrummen, av de sakkunniga benämnda husskyddsrum. Orter med tillsammans 3 miljoner människor skola i första hand förse med fullträffskyddsrum. Drygt 1 miljon platser i fullträffskyddsrum på dessa orter ha ansetts erforderliga. Av ekonomiska skäl ha emellertid de sakkunniga icke ansett sig kunna förorda en större utbyggnad än med 750 000 platser, vilka skola vara dimensionerade för sovplatsutrymme. Inom den föreslagna begränsade ramen torde det vara möjligt att i ett katastrofläge bereda hela befolkningen å orterna i fråga skydd under förutsättning att skyddsrummen överbeläggas. Den föreslagna utbyggnaden av fullträffskyddsrum anses böra genomföras inom kortast möjliga tidrymd och i varje fall inom en tioårsperiod. Till två tredjedelar beräknas

fullträffskyddsrummen kunna utföras i berg. Behovet samt fördelningen och placeringen av skyddsrummen föreslås skola upptagas i civilförvarsområdenas organisationsplaner. Dessa komma sålunda framdeles att bestämma omfattningen icke endast av de allmänna skyddsrummen utan av skyddsrumskostnaderna i sin helhet. Enligt huvudprincipen skola fullträffskyddsrummen byggas av kommunerna, men möjlighet skall finnas att låta enskilda med rätt till kostnadsbidrag övertaga byggansvaret, där det kan ske utan förfång för skyddsrumskostnaderna. Beträffande kostnadsfördelningen ha de sakkunniga föreslagit, att staten skall bidra till kostnaderna för skyddsrum, som kommun anordnar, med tre fjärdedelar i stället för såsom hittills två tredjedelar. Fastighetsägarna skola principiellt vara delaktiga i ansvaret för skydd åt dem, som bo eller ha sin verksamhet inom fastigheten. Fastighetsägare, vars fastighet skall ha tillgång till fullträffskyddsrum, skall bidra till skyddsrumskostnaderna med belopp av samma storlek som om husskyddsrum hade anordnats i fastigheten (fastighetsägarbidrag). De sakkunniga fästa mycket stort avseende vid möjligheterna att förränta skyddsrumskostnaderna genom fredsanvändning och behandla dessa problem utförligt. Bruttokostnaden för fullträffskyddsrum i föreslagen omfattning för civilbefolkningens skydd beräknas till 500 miljoner kronor, varav 300 miljoner kronor beräknas kunna göras räntabla efter vanlig räntesats på grund av skyddsrummens utnyttjande under fred. Husskyddsrummen, vilka alltjämt skulle bekostas av fastighetsägarna, beräknas kosta 30 miljoner kronor under en tioårsperiod samt skyddsrummen för det allmänna civilförsvarets personal och verksamhet 125 miljoner kronor. Kostnaderna för staten uppskattas till 18,4 miljoner kronor per år under tio år samt för kommunerna till 6,1 miljoner kronor per år för samma tid. Fastighetsägarna bidra dels med 3 miljoner kronor för husskyddsrum, dels med 8 miljoner kronor i fastighetsägarbidrag, allt för år räknat.

Remissbehandlingen av betänkandet har ännu icke avslutats, varför jag icke kunnat taga ställning till sakkunnigförslaget. Utan att vilja föregripa den slutliga prövningen av förslaget räknar jag med att för framtiden en större vikt än hittills kommer att läggas på utbyggnaden av fullträffsäkra skyddsrum, framför allt i de centrala delarna av de större städerna. Möjlighet att ålägga kommun att med statsbidrag bygga sådana skyddsrum finnes enligt civilförvarslagen även i dess gällande lydelse.

Bruttokostnaden för fullträffskyddsrum har av civilförvarsstyrelsen angivits till 656 miljoner kronor. Styrelsen har därvid räknat med — förutom de tidigare angivna beloppen (500 miljoner + 125 miljoner kronor) för allmänna skyddsrum — även 15 miljoner kronor för skyddsrum åt länsstyrelserna och 16 miljoner kronor för en särskild skyddsrumsanläggning.

Styrelsen har i fråga om de allmänna skyddsrummen hemställt om en medelsanvisning på 6 miljoner kronor till det allmänna civilförsvarets skyddsrum och 9 miljoner kronor till skyddsrum för civilbefolkningen. Där-

jämte har styrelsen till berggrum för länsstyrelserna och till en särskild skyddsrumsanläggning äskat 3 resp. 4 miljoner kronor. Å anslaget till Kostnader för anordnande av allmänna skyddsrum m. m. finnes f. n. en disponibel reservation av ca 6 miljoner kronor, vilken belöper å det allmänna civilförsvarets skyddsrum. Med hänsyn härtill anser jag, att medelsanvisningen för detta ändamål bör begränsas till 1 miljon kronor. Till skyddsrum för civilbefolkningen enligt organisationsplanerna upptager jag 5 miljoner kronor. Medel härför böra beräknas under nyssnämnda anslag. Från detta anslag torde därjämte få bestridas kostnaderna för vissa beredskapsåtgärder, som ingå i den planläggning, varav den nämnda särskilda skyddsrumsanläggningen utgör en del. Vad angår skyddsrummen för länsstyrelserna föreslår jag, att 3 miljoner kronor anvisas för ändamålet; ett lika stort belopp torde anvisas för påbörjande av nyssnämnda särskilda skyddsrumsanläggning. Sistnämnda båda belopp eller tillhopa 6 miljoner kronor torde uppföras såsom investeringsanslag å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond. Med hänsyn till att de för skyddsrummens anordnande erforderliga sprängningsarbetena taga en avsevärd tid, och då redan ett oinrett skyddsrum erbjuder ett visst skydd är det min avsikt att tillse att anvisade medel i huvudsak användas till sprängningsarbeten.

Jag förordar således, att anslaget till Kostnader för anordnande av allmänna skyddsrum m. m. upptages till (1 000 000 + 5 000 000) 6 000 000 kronor samt att å kapitalbudgeten uppföres ett investeringsanslag om 6 000 000 kronor till Vissa skyddsrumsanläggningar.

Styrelsen har hemställt om bemyndigande att för de fastighetsägare, vilka under åren 1945—1948 enligt lämnat medgivande icke färdigställt i fastigheterna inrättade skyddsrum, föreskriva skyldighet att iordningställa skyddsrummen. Styrelsen meddelade i skrivelse den 29 september 1945 föreskrifter, vilka inneburo, att vid anordnande av nya skyddsrum finge anstå med vissa åtgärder av teknisk art (insättande av luftreningsaggregat, dörrar, luckor, ventiler m. m.), så att endast den bärande konstruktionen behövde färdigställas. Med anledning av en framställning från 1945 års civilförvarsutredning förklarade Kungl. Maj:t genom beslut den 8 februari 1946 hinder icke möta mot att de i civilförvarsstyrelsens nyss nämnda skrivelse angivna tekniska åtgärderna finge anstå i avvaktan på resultatet av utredningens arbete. Vad sålunda förevarit anmälde jag till det vid propositionen nr 233/1948 fogade statsrådsprotokollet. Jag fann därvid påkallat, att sådana materialier — dörrar, luckor, ventiler, tubrör m. m. — anskaffades, som erfordrades för att färdigställa enskilda skyddsrum, vilka inrättats jämlikt civilförvarslagens föreskrifter. Materielen borde upphandlas centralt genom statens försorg för att sedermera — mot full ersättning — tillhandahållas fastighetsägarna. Samtidigt uttalade jag, att enskilda skyddsrum, som framdeles kommo att inrättas enligt civilförvarslagens bestämmelser, borde från början helt färdigställas. Riksdagen, som anvisade

medel till den centrala upphandlingen, hade ej något att erinra mot vad jag sålunda anfört. Den materiel, vartill medel anvisats, håller nu på att levereras. Någon tidpunkt när fastighetsägarna skola vara skyldiga att köpa och inmontera materielen har ej bestämts. Enligt civilförsvarsstyrelsens mening bör en sådan skyldighet inträda med det snaraste. Jag biträder denna åsikt. Det är således min avsikt att, därest riksdagen ej uttalar någon erinran häremot, lämna civilförsvarsstyrelsen det begärda bemyndigandet.

Enligt de framförda förslagen skulle till stärkande av civilförsvarets beredskap — förutom de belopp, varmed omkostnadsanslagen till civilförsvarsstyrelsen och civilförvarsområdenas administration behöva överskridas — erfordras sammanlagt 45 milj. kronor med följande fördelning å de skilda anslagen.

Driftbudgeten.

Civilförsvarsstyrelsen: Avlöningar	180 000
Civilförvarsområdenas administration: Avlöningar	550 000
Länsstyrelserna: Avlöningar	200 000
Utbildnings- och övningsverksamhet	935 000
Försöksverksamhet	175 000
Engångsanskaffning av materiel	19 420 000
Inköp av brandmateriel	7 205 000
Bidrag till kommuner för anordnande av branddammar för civilförsvarsändamål	300 000
Förvaring och underhåll av viss materiel m. m.	980 000
Kostnader för anordnande av allmänna skyddsrum m. m.	6 000 000
Kostnader för viss motorfordonsberedskap	3 055 000

Kapitalbudgeten.

Statens allmänna fastighetsfond: Vissa skyddsrumsanläggningar	6 000 000
	45 000 000

I fråga om den under länsstyrelsernas avlöningsanslag förslagsvis upptagna anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ävensom de till utbildnings- och övningsverksamhet, försöksverksamhet samt förvaring och underhåll av viss materiel m. m. anvisade anslagen, vilka äro av förslagsanslags natur, torde särskild medelsanvisning av riksdagen ej erfordras. Beträffande övriga anslag gör jag hemställa i det följande.

II. Utrustning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigsfara.

Sjukvårdsberedskapsnämndens framställning.

I skrivelse den 31 augusti 1950 har sjukvårdsberedskapsnämnden hemställt, att 10 870 000 kronor måtte anvisas å reservationsanslaget till utrust-
2 — *Bihang till riksdagens protokoll 1950. 1 saml. Nr 248.*

ning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigsfara, samt ifrågasatt huruvida icke beloppet borde anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår. Nämnden anför.

Den nuvarande beredskapssjukhusorganisationen, berörande ca 120 i fred befintliga sjukvårdsinrättningar (kärnsjukhus), är planlagd att omfatta omkring 68 000 vårdplatser. Häri ingå kärnsjukhusens fredsmässiga vårdplatser ävensom det för varje sådant sjukhus planlagda, utökade antal vårdplatser, som skall inrättas under krig eller eljest.

Beredskapssjukhusens utrustningsbehov tillgodoses dels genom kärnsjukhusens egen, för fredsbruk avsedda utrustning och dels genom den materiel, som därutöver erfordras. Under början av förra kriget anskaffades denna ytterligare materiel genom statens försorg. De för beredskapssjukhusen avsedda materielltillgångarna ha efter kriget nedgått högst väsentligt, vilket till övervägande del är en följd av den försäljning eller på annat sätt skedda utlämning, som ägt rum under åren 1945—1947 av staten tillhörig beredskapsmateriel. Kostnaderna för täckande av förefintliga materielbrister enligt nu gällande planläggning uppgå till omkring 8 800 000 kronor.

I olika framställningar till medicinalstyrelsen och sjukvårdsberedskapsnämnden ha överbefälhavaren, chefen för försvarsstaben, försvarets sjukvårdsstyrelse och civilförsvarsstyrelsen framhållit såsom i högsta grad angeläget, att det totala antalet vårdplatser ökas. Genom ökningen skulle organisationen i första hand tillföras 9 000 platser, vilket utgör ett minimibehov.

Kostnaderna för anskaffande av utrustning till dessa platser beräknas — efter 500 kronor per vårdplats — till 4 500 000 kronor. För viss nödvändig ersättningsmateriel (tre månaders krigsbehov) och för byggnadstekniska förändringar i vissa av de såsom beredskapssjukhus avsedda byggnaderna beräknas 1 375 000 resp. 550 000 kronor. Den sammanlagda kostnaden skulle sålunda utgöra (8 800 000 + 4 500 000 + 1 375 000 + 550 000) 15 225 000 kronor.

Inom nämnden planeras en ytterligare ökning av antalet vårdplatser med omkring 30 000. Kostnaderna för utrustning av dessa platser samt för ersättningsmateriel vid krigsfall m. m. beräknas till ca 18 630 000 kronor.

Då vid ingången av budgetåret 1950/51 å anslaget fanns en disponibel reservation av 4 363 957 kronor, erfordras för att täcka angivna kostnad av 15 225 000 kronor en ytterligare medelsanvisning av (15 225 000 — 4 363 957) 10 861 043 kronor eller i runt tal 10 870 000 kronor.

Med hänsyn till bl. a. de långa leveranstiderna — minst ett år, sannolikt avsevärt längre tid — är det angeläget, att största möjliga belopp snarast ställes till nämndens förfogande.

Yttranden.

I anledning av framställningen ha yttranden avgivits av *försvarsstaben*, *statskontoret*, *medicinalstyrelsen*, *civilförsvarsstyrelsen* och *riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap*.

De hörda myndigheterna tillstyrka alla, att ytterligare medel anvisas.

Statskontoret anser dock att det med hänsyn till de långa leveranstiderna ej torde vara nödvändigt att upptaga ett anslag, som omedelbart bereder full täckning för de totala anskaffningskostnaderna, samt föreslår, att på

tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår anvisas förslagsvis 5 000 000 kronor ävensom att bemyndigande att upphandla ytterligare oundgänglig materiel lämnas.

Försvarsstaben framhåller, att de av nämnden framlagda äskandena äro att betrakta som ett minimum. Inom försvarsstaben verkställda beräkningar visa, att tillgången på vårdplatser är otillräcklig. Med hänsyn till leveranstiderna och då bristerna äro av sådan omfattning, att de måste anses allvarligt minska landets motståndskraft vid krig, böra medel snarast ställas till nämndens förfogande.

Jämväl *civilförsvarsstyrelsen* betonar angelägenheten av att bristerna snarast täckas. Nämnden bör beredas tillfälle att redan under innevarande budgetår utlägga beställningar. På tilläggsstat bör anvisas av nämnden föreslaget belopp, 10 870 000 kronor.

Departementschefen.

Såsom redan nämnts har planläggning tidigare utförts för de 68 000 vårdplatserna i gällande beredskapsorganisation. I fråga om övriga av framställningen berörda platser pågår planlägningsarbetet alltjämt. I anslutning till vad jag i det föregående anfört föreslår jag, att utrustningsbehovet för de redan planlagda vårdplatserna i stort sett täckes. Sjukvårdsberedskapsnämnden har uppskattat kostnaderna härför till 8 800 000 kronor. Denna kostnadsberäkning föranleder från min sida ej någon erinran. På anslaget fanns vid ingången av budgetåret 1950/51 en odisponerad reservation av i runt tal 4 364 000 kronor. Medelsbehovet skulle alltså uppgå till (8 800 000 — 4 364 000) 4 436 000 kronor. Anvisningen torde emellertid böra begränsas till 4 000 000 kronor. I detta sammanhang vill jag erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 7 och 14 juli 1950 redan bemyndigat sjukvårdsberedskapsnämnden att av reservationen taga i anspråk sammanlagt 2 500 000 kronor för materielanskaffning. Jag föreslår alltså, att till utrustning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigsfara på tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår anvisas ett reservationsanslag av 4 000 000 kronor.

III. Särskild polisverksamhet för hindrande och uppdagande av spioneri m. m.

Statspolisintendentens framställning.

I skrivelser den 31 augusti 1950 har statspolisintendenten hemställt om medel för budgetåret 1951/52 till den särskilda polisverksamheten för hindrande och uppdagande av spioneri m. m. Statspolisintendenten har anfört, att vissa av de i anslagsframställningarna begärda förstärkningarna av or-

ganisationen borde på grund av det skärpta utrikespolitiska läget genomföras redan under budgetåret 1950/51. I en särskild promemoria har statspolisintendenten framlagt närmare förslag härutinnan.

Beträffande spaningsverksamheten föreslås en uppräknig med tillhopa 733 000 kronor, varav 37 000 kronor för utökning av skrivbiträdespersonalen, 396 000 kronor till gottgörelse till polisdistrikten för förstärkning av polispersonalen, 5 000 kronor till extra avlöningskostnader för polispersonal, 180 000 kronor till utökning av automobilbeståndet och ersättningsköp av bilar, 53 000 kronor till underhåll och drift av motorfordon m. m. samt 62 000 kronor för expeditionskostnader.

I fråga om radiokontrollen hemställer statspolisintendenten om en ökning av medelsanvisningen med 635 400 kronor.

Å tilläggsstat skulle alltså anvisas sammanlagt 1 368 400 kronor. De beräknade beloppen för löpande utgifter avse helt budgetår.

Departementschefen.

Jag anser mig böra i stort sett tillstyrka statspolisintendentens förslag om förstärkning av den särskilda polisverksamhetens resurser. Enär statspolisintendenten beräknat kostnaderna för de löpande utgifterna för helt budgetår, bör emellertid å vissa poster göras reduceringar i medelsberäkningen; de erforderliga förstärkningsåtgärderna torde nämligen icke kunna sättas in förrän omkring den 1 december 1950, varför utökningen av organisationen medför kostnader för endast $\frac{7}{12}$ av budgetåret.

Jag beräknar för verksamheten följande belopp, nämligen till utökning av biträdespersonalen 21 600 kronor, förstärkning av polispersonalen 231 000 kronor, inköp av bilar m. m. 180 000 kronor, underhåll och drift av motorfordon 31 000 kronor samt expeditionskostnader 36 100 kronor. Någon ökning av posten till extra avlöningar för polispersonal anser jag ej erforderlig. Till spaningsverksamheten skulle således erfordras ytterligare sammanlagt 499 700 kronor. För radiokontrollen räknar jag med en höjning av medelsanvisningen med 500 300 kronor. Å anslaget till Kostnader för särskild polisverksamhet för hindrande och uppdagande av spioneri m. m. skulle alltså behöva anvisas ytterligare 1 miljon kronor.

Då anslaget är av förslagsanslags natur erfordras icke någon ny medelsanvisning från riksdagens sida. Därest riksdagen icke uttalar någon erinran häremot, ämnar jag senare föreslå Kungl. Maj:t att anvisa medel för de avsedda ändamålen.

Hemställan.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

A. medgiva, att den i avlöningsstaten för civilförsvarestyrelsen upptagna anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal må för budgetåret 1950/51 överskridas med högst 180 000 kronor,

B. medgiva, att den i avlöningsstaten för civilförsvarsområdenas administration upptagna anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal må för budgetåret 1950/51 överskridas med högst 550 000 kronor,

C. å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1950/51 under elfte huvudtiteln anvisa följande *reservationsanslag*, nämligen

1) under Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården till <i>Utrustning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigsfara</i>	kronor	4 000 000
2) under Civilförsvaret till		
a) <i>Engångsanskaffning av materiel</i>	»	19 420 000
b) <i>Inköp av brandmateriel</i>	»	7 205 000
c) <i>Bidrag till kommuner för anordnande av branddammar för civilförsvarsändamål</i>	»	300 000
d) <i>Kostnader för anordnande av allmänna skyddsrum m. m.</i>	»	6 000 000
e) <i>Kostnader för viss motorfordonsberedskap</i>	»	3 055 000,

D. å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1950/51 under Statens allmänna fastighetsfond till *Vissa skyddsrumsanläggningar* anvisa ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Erik Berggren.